

Montessori prezentace na téma
P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU

Metodický materiál

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Slovensko – Česko

Tento materiál byl vytvořen díky podpoře z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci programu přeshraniční spolupráce Interreg Slovensko - Česká republika 2021-2027, priorita Vzdělávání.

Metodický materiál

Montessori prezentace na **téma P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU**

Zpracovala: Mgr. Martina Gymerová

Odborní garanti: Mgr. Ľubica Maďarová, Mgr. Kateřina Rezková

Obrázky: Mária Veselovská

Překlad: Mgr. Jana Růžičková

Odborní garanti české verze: Mgr. Zuzana Kostřicová, Mgr. Barbora Bräuerová

Vydali:

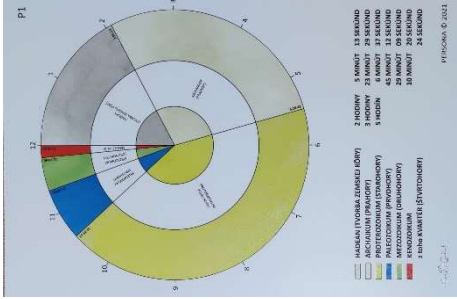

Občanské sdružení PERSONA, Vrančovičova 29, Bratislava, <http://ozpersona.sk/>

Základní škola ZaHRAda, Riegrova 312, 666 01 Tišnov, <https://skolazahrada.cz/>

Více inspirací a materiálů naleznete na <http://www.monessoripedia.org/>.

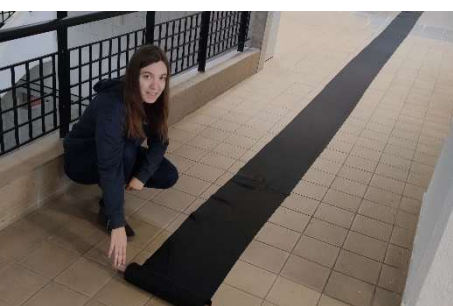

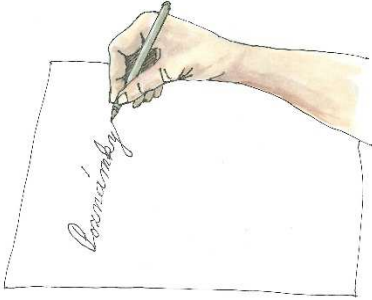
Prezentace na téma P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU

KÓD A NÁZEV PREZENTACE / ANOTACE	POTŘEBNÝ MATERIÁL	FOTOGRAFIE PŘIPRAVENÉHO MATERIÁLU
P.1 ČERNÝ PRUH <i>Pochopit časový aspekt vzniku Země a života na Zemi.</i>	černá stuha (46 m); závaží	
P.2 DLOUHÁ BAREVNÁ STUHA <i>Seznámit se s názvy jednotlivých epoch. Zjistit, že nová epocha je vymezena, když se událo něco podstatného, nového, co zůstalo zaznamenáno v horninách.</i>	černá stuha (46 m); barevná stuha z 5 částí (46 m); závaží; kartičky s názvy epoch – ARCHAİKUM, PROTEROZOİKUM, PALEOZOİKUM, MEZOZOİKUM, KENOZOİKUM; předměty/symboly významné pro danou epochu (viz. prezentace)	
P.3 HODINY ZOBRAZUJÍCÍ EPOCHY <i>Prohloubit znalosti o jednotlivých epochách v historii Země.</i>	obrázková tabule P1; (nebo výkres A3 s kruhem rozděleným na sektory podle epoch)	
P.4 KRÁTKÁ BAREVNÁ STUHA <i>Detailní zkoumání jednotlivých období v historii Země.</i>	černá stuha; krátká barevná stuha (5,35 m); závaží; kartičky s názvy: KAMBRIUM, ORDOVIK, SILUR, DEVON, KARBON, PERM, TRIAS, JURA, KŘÍDA, PALEOGÉN, NEOGÉN, KVARTÉR; předměty významné pro dané období	

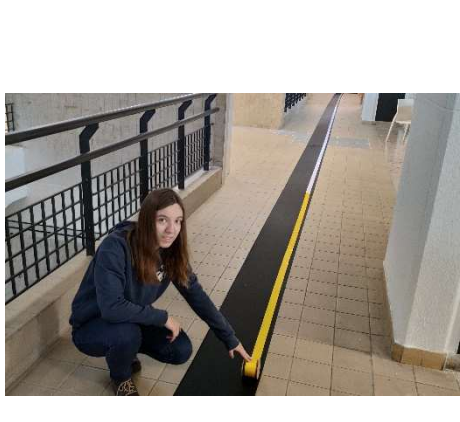

Kapitola	P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU
Název a kód prezentace	P.1 ČERNÁ STUHA
Anotace	Pochopit časový aspekt formování Země a života na Zemi.

KROK	FOTO	POSTUP
1		Potřebný materiál: černá stuha (46 m); závaží
2		Představím černou stuhu: <i>"Vzpomínáte si na příběh o vzniku Země? Bylo to před mnoha a mnoha miliony let. A celý ten čas až do této chvíle je znázorněn touto černou stuhou. Slouží nám jako kalendář."</i> Začínám rozvíjet černou stuhu a vyprávím příběh o historii Země.
3		<i>"Naše prastará planeta se pohybovala v mrazivě chladném vesmíru. Otáčela se kolem své osy a také obíhala kolem své nejbližší hvězdy – Slunce. Horké plynné částice na jejím vnějším okraji se rozpínaly do chladného vesmíru, kde se ochlazovaly. Vychlazené se seskupily blíže k sobě, změnily své skupenství na kapalné a klesaly zpět k Zemi. Jakmile se však opět přiblížily k horkému povrchu Země, opět se rozpálily a začaly stoupat vzhůru jako plynná pára."</i>
4		Postupně odvíjím černou stuhu a pokračuji ve vyprávění. <i>"Po stovky, tisíce, miliony let se částice takto pohybovaly podle svých zákonů. Najednou se usadily a jedna po druhé se staly nejprve tekutými látkami a pak pevnými látkami. A zatímco se staly kapalnými a později pevnými, některé částice se spojily s jinými a vytvořily různé nové látky. Hustší látky se posouvaly blíže ke středu Země a ty méně husté zůstávaly výš nad nimi."</i>

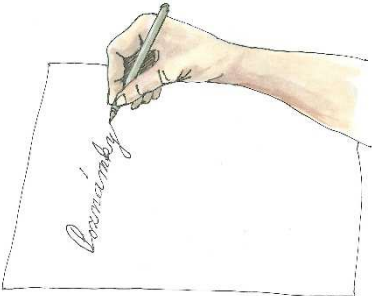
5		<i>"Na povrchu naší planety se v té době vytvořila tenká kůra, ale látky ukryté pod touto kůrou byly ještě příliš horké a tlačily se nahoru. Roztrhaly zemskou kůru a nastala zuřivá bitva. Voda vzniklá na hladině se změnila ve vodní páru, stoupala výše a vytvořila mraky. Popel a kouř z vybuchujících sopek také stoupal vzhůru. Země byla bombardována meteority přicházejícími z vesmíru."</i>
6		<i>"Postupně, po dlouhé době, tento boj ustával. Jak se vše ochlazovalo, stále více plynů se měnilo v kapaliny a kapaliny tuhly a měnily se v pevné látky. Když pevné horniny vychladly, voda již mohla na Zemi zůstat v kapalném skupenství. Začalo pršet. A pršelo a pršelo. Voda vyplnila každou prohlubeň a každou prasklinu. Tak vznikly moře a oceány. Nad nimi byl stále plynný vzduch."</i>
7		<i>Pak přišlo období, kdy ve vodě vznikl život. První živí tvorové byli mikroskopické jednobuněčné organismy které začaly proměňovat prostředí kolem sebe, tím, co si z něj braly a co do něj vypouštěly. A po nějaké době se jednobuněčné organismy začaly spojovat a spolupracovat a na Zemi se začali vyvíjet nejrozmanitější tvorové, které si jen stěží dokážeme představit. "</i>
8		<i>"O několik milionů let později začaly na souši růst rostliny a vyvinuli se také první suchozemští živočichové. Mnohé druhy vyhynuly, protože na Zemi docházelo k velkým změnám. Klima a Země se neustále měnily, kontinenty se posouvaly."</i>
9		<i>"Jak se rostliny a zvířata vyvíjely po miliony let, Země zažila období dinosaurů, kteří se proháněli na souši, v mořích i ve vzduchu.. Ti však vyhynuli o mnoho milionů let později." Vyvinuli se také ptáci a savci. A nakonec, když uplynulo velké množství času..."</i>
10		Rozvinu poslední kousek látky tak, aby byl vidět červený proužek. <i>„... na Zemi přišel člověk. Tento malý červený proužek je období, kdy je člověk na Zemi."</i> Podívejme se zpět, jak dlouho trvalo, než se objevil člověk. Nyní, když je stuha rozmotaná, mohou děti jít na začátek nebo ji obejít několikrát.

11		TIPY PRO PRÁCI S DĚTMI Opakujte prezentaci. Možnost zabývat se různými detaily, zkoumat menší úseky historie Země.
12		POZNÁMKY 1 cm odpovídá 1 000 000 r. (1 milion let). 10 m odpovídá 1 000 000 000 let (1 miliarda let). 46 m odpovídá 4 600 000 000 let (4,6 miliardy let). Poslední 2 až 4 cm jsou červené a představují délku lidské historie: asi 2-4 miliony let (záleží na pohledu na definici pojmu "člověk"). První práce s černou stuhou je smyslovým odvíjením, spojeným s vyprávěním prvků z příběhu vzniku Země. Děti si vypěstují smysl pro čas. Prezentaci s černou stuhou nabízíme dětem jako jeden celek. Vypráví se mezi druhým a třetím velkým příběhem (O vzniku života na Zemi a O příchodu lidí)

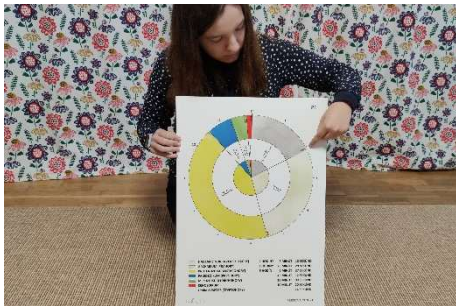

Kapitola	P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU
Název a kód prezentace	P.2 DLOUHÁ BAREVNÁ STUHA
Anotace	Poznat názvy jednotlivých epoch. Zjistit, že nová epocha začala, když se událo něco podstatného, nového.

KROK	FOTO	POSTUP
1		Potřebný materiál: černá stuha (46 m); barevná stuha z 5 částí (46 m); závaží; kartičky s názvy epoch – ARCHAİKUM, PROTEROZOİKUM, PALEOZOİKUM, MEZOZOİKUM, KENOZOİKUM; předměty/symboly významné pro danou epochu (viz. prezentace)
2		Dlouhá barevná stuha rozděluje celou černou stuhu na viditelné části, na časová období (eony a éry) ve vývoji Země, které prozkoumáme jednotlivě a každou pojmenujeme jejím vlastním jménem Stuha se skládá ze šesti barevných částí: HADEİKUM, ARCHAİKUM (PRAHORY), PROTEROZOİKUM (STAROHORY), PALEOZOİKUM (PRVOHORY), MEZOZOİKUM (DRUHOHORY), KENOZOİKUM (TŘETIHORY a ČTVRTOHORY)
3		Stuhu pokládáme na černý pruh látky. Kartičky s názvy jednotlivých období, spolu s konkrétními předměty, jsou pak přiřazeny k jednotlivým obdobím (vždy ty nejdůležitější pro dané období). Na jedné straně karty jsou názvy jednotlivých období, na druhé straně jsou zde významné události daného období a návrh symbolu, který po přečtení události umístíme na černou látku.
4		HADAİKUM – formování Země do pevného tělesa - bombardování zemského povrchu meteority a opakované tavení zemského povrchu - srážka formující se žhavé Země s planetkou Thea vede ke vzniku Měsíce a přidání železa do zemského jádra Dřevěná koule, kus meteoritu, model měsíce

5		ARCHAIKUM (PRAHORY) - vznik zemské kůry – kámen - vznik pravěkých moří – nádoba s vodou - vznik života – vznik prokaryotických organismů, podobných dnešním eubakteriím a archeím – obraz / model prokaryotické buňky
6		PROTEROZOIKUM (STAROHORY) - vývoj a následný rozpad několika superkontinentů (Vaalbara, Columbia, Nena a Rodinia) – obrázek superkontinentů - zvýšení hladiny kyslíku v důsledku činnosti fotosyntetizujících sinic – nádoba se vzduchem - Huronské zalednění a globální zalednění "Země – sněhová koule" – symbol sněhové vločky - vývoj eukaryotických organismů – vznikají prvoci, první řasy, houby a živočichové – obrázek / model eukaryotické buňky (rostlinné, živočišné, ...)
7		PALEOZOIKUM (PRVOHORY) - exploze bezobratlých, prarýb, později kostnatých ryb – trilobit, Dunkleosteus - exploze suchozemské flóry, členovci začínají objevovat pevninu – mech, mnohonožky - první primitivní obojživelníci, později terapsidi, archosauři – obrázek Ichthyostega, Ophiacodon - první tropické lesy (přesličky stromové, plavuně, kapradiny) – přeslička rolní / kapradina / karbonské lesy - členovci, kteří dorůstají velkých rozměrů – vážka - objevují se jehličnany, cykasy a ginkgo – ginkgo / větvička jehličnatého stromu - opakované masivní vymírání živočichů
8		MEZOZOIKUM (DRUHOHORY) - exploze plazů, zejména dinosaurů – dinosauři - svůj zlatý věk prožívají i bezobratlí amoniti a belemniti – amoniti, belemniti - dochází k expanzi nových druhů žraloků v mořském prostředí – model žraloka - exploze krytosemenné flóry – květ / leknín - objevují se různé druhy hmyzu (škvorci, jepice, mouchy, včely, mravenci) – včela - existují také praptáci, kteří mají křídla s dobře vyvinutým peřím – Archaeopteryx - objevují se první savci – malí tvorové připomínající dnešní rejsky – Morganucodon - opakovaná masivní vymírání živočichů

9		KENOZOIKUM (TŘETIHORY a ČTVRTOHORY) - vývoj mořských bezobratlých – koráli, mořští ježci, krabi, plži – krabi - vývoj mořských obratlovců; první velryby, lachtani, tuleni – velryba - objevují se létající a nelétaví ptáci, hadi, krokodýli – pták, had / krokodýl - objevují se kopytníci, šelmy, chobotnatci a primáti – šavlozubý tygr - krytosemenná flóra – rozmach hmyzu – vývoj hmyzožravců – květ, motýl, netopýr - vývoj endemických savců na jednotlivých kontinentech – klokaní model - opakující se klimatické změny (doby ledové a meziledové – sněhová vločka) - evoluce rodu Homo a vývoj lidské společnosti – modely prvních lidí
10		TIPY PRO PRÁCI S DĚTMI Opakujte prezentaci. Možnost zabývat se různými detaily, zkoumat menší úseky historie Země.
11		POZNÁMKY Dětem je třeba dát k dispozici vhodnou literaturu odpovídající úrovni dětských čtenářů a tabulky (v krabičce se stuhou).

Kapitola	P. KONCEPT LINEÁRNÍHO MĚŘENÍ ČASU
Název a kód prezentace	P.3 HODINY ZOBRAZUJÍCÍ EPOCHY
Anotace	Prohloubit znalosti o jednotlivých sekcích historie.

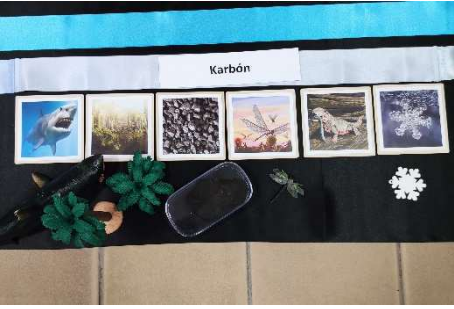

KROK	FOTO	POSTUP
1		Potřebný materiál: obrázková tabule P1; (nebo nakreslete A1 s kruhem rozděleným na sektory podle epoch)
2		Na prezentaci pozvu 3-5 dětí. V úvodu si připomeneme práci s dlouhou barevnou stuhou a nechám děti odhadnout, jak dlouhou dobu by trvalo na hodinách (12 hodin), kdybychom chtěli znázornit, za jak dlouhé období se vyvinul život na Zemi.
3		Dále popisují jednotlivá období v historii. Umístím prst na začátek hodin a pomalu přecházím k dalšímu období. Hadaikum – od půlnoci do 2:05:13 - zformování Země do podoby pevného tělesa - bombardování zemského povrchu meteority a opakované tavení zemského povrchu - srážka formující se žhavé Země s planetkou Thea vede ke vzniku Měsíce a přidání železa do zemského jádra
4		Archaikum (prahory) – od 2:05:13 do 5:28:42 - vznik zemské kůry - vznik pravěkých moří - vznik života – vznik prokaryotických organismů, podobných dnešním eubakteriím a archeím

5		Proterozoikum (starohory) – od 5:28:42 do 10:35:19 - vývoj a následný rozpad několika superkontinentů (Vaalbara, Columbia, Nena a Rodinia) - zvýšení hladiny kyslíku v důsledku aktivity fotosyntetizujících sinic - Huronské zalednění a globální zalednění "Země – sněhová koule" - vývoj eukaryotických organismů – vznikají prvoci, první řasy, houby a živočichové
6		Paleozoikum (prvohory) – od 10:35:19 do 11:20:31 - exploze bezobratlých, prarýb, obojživelníků a první suchozemské flóry - vznik tropických lesů - největší rozmach zažívají obratlovci – objevují se nové formy kostnatých ryb, savcům podobní terapsidi (savčí plazi) a archosauři - opakované masivní vymírání živočichů
7		Mezozoikum (druhohory) – od 11:20:31 do 11:49:40 - exploze plazů (hlavně dinosaurů) a krytosemenných rostlin - svůj zlatý věk prožívají i bezobratlí – amoniti a belemniti - dochází také k rozšíření nových druhů žraloků v mořském prostředí - opakované masivní vymírání živočichů
8		Kenozoikum – od 11:49:40 do 12:00 - Kenozoikum se dělí na tři období: starší a mladší třetihory, čtvrtohory - třetihory jsou érou savců; v mořích začínají plavat první velryby, objevují se kapustňáci, lachtani, tuleni - objevují se kachny, vrány, sovy a další ptáci; také hadi, krokodýli dorůstají obrovských rozměrů - dochází k několika migracím a v Africe se objevuje první hominid – Australopithecus
9		Kvartér (čtvrtohory) - Čtvrtohory jsou obdobím opakujících se klimatických změn, dob ledových a meziledových - nejvýraznějším rysem čtvrtohor je evoluce rodu Homo a vývoj lidské společnosti - je 11 hodin, 59 minut a 36 sekund a od té chvíle je na Zemi člověk; tudíž lidé jsou podle těchto hodin na Zemi pouze 24 sekund

10		TIPY PRO PRÁCI S DĚTMI Nakreslete si vlastní hodiny zobrazující epochy. Děti si mohou osvojit další dovednosti: měří úhломěrem, píšou názvy jednotlivých epoch, píšou čas na hodiny, hledají informace a zapisují je, orientují se v tabulce – legendě.
11		POZNÁMKY Barevné značení je stejné jako na barevné stuze.

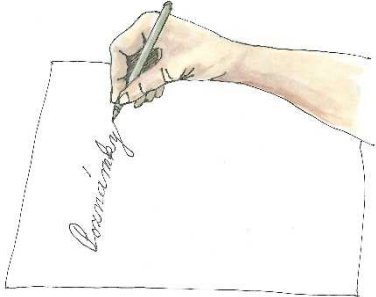

4		Kambrium - mimořádný rozmach mořského života, tzv. "kambrická exploze" – tvorové s krunýři nebo lasturami – houby, ramenonožci, koráli, měkkýši, ostnokožci a členovci – houby - Trilobiti (členovci) jsou dominantní formou života – trilobiti - začínají se vyvíjet i první obratlovci s primitivní páteří; objevují se bezčelistnaté ryby a začínají se diverzifikovat – obrázek / model první ryby - flóra je zastoupena mořskými řasami a sinicemi – obraz mořských řas a sinic - náhlý pokles teploty způsobí vyhynutí
5		Ordovik - opětovný rozmach různorodosti mořského života – objevují se nové druhy trilobitů, graptolitů a měkkýšů – hlavonožec (Nautiloidea) - v mořích se rozprostírají lesy mořských lilijic – model / obraz mořské lilijice - objevují se ramenonožci a ostnokožci – model hvězdice - objevují se první kruhoústí – mihule - objevují se primitivní mechy, lišejníky a houby – mech - dochází k intenzivnímu, i když krátkodobému zalednění a dochází k jednomu z největších vymírání
6		Silur - v oceánech a sladkých vodách se objevily nové rody, převážně bezčelistnatých ryb – Cephalaspis - predátory moří se stávají obří členovci – obrázek / model eurypterida (různorepa) - malé cévnaté rostliny a první členovci osídľují pevninu – mnohonožka / pavouk - obratlovci se dále vyvíjí ve vodě, dochází k důležité změně – evoluce čelistí – čelistnatá ryba - postupné zvyšování diverzity suchozemských rostlin – Baragwanathia

7		Devon - v mořích se nadále daří bezobratlým – amonit - rozvoj rybovitých obratlovců – od pancéřnatých ryb a prvních žraloků až po kostnaté ryby – Dunklosteus - úrodnou půdu osidlují nové druhy rostlin – rhyňa, plavuně, přesličky, kapradiny a první zástupci nahosemenných rostlin – přeslička rolní - vývoj bezkřídlého hmyzu (chvostokoci a pavoukovci) – obrázek Trigonotarbida - první primitivní obojživelníci krytolepci – vyobrazení Ichtyostega - masivní vymírání na konci devonu
8		Karbon - žraloci se stávají predátory vod – žralok - první tropické lesy (stromové přesličky, plavuně, kapradiny) – obraz karbonských lesů - postupným hromaděním rostlinné hmoty vzniká rašelina a jejím zuhelnatěním vznikají uhelná ložiska – uhlí - daří se hmyzu / členovcům, kteří dorůstají velkých rozměrů – vážka - objevují se první savcovití plazi – Ophiacodon - vysoký obsah kyslíku v atmosféře (35 %); postupný zánik karbonských lesů - pokles teploty – jedno z nejrozsáhlejších zalednění zeměkoule – sněhová vložka
9		Perm - část karbonské flóry přežívá na vlhčích místech, v sušším podnebí se rozšiřují jehličnany, cykasy a ginkgo – ginkgo - objevují se brouci – brouk - objevují se nové formy kostnatých ryb, savcům podobní terapsidi a archosauři – Dimetrodon - dochází k největším lávovým erupcím na Zemi, dochází ke globálnímu oteplování – sopka - dochází k největšímu vymírání živočichů v historii Země (ze světa mizí trilobiti, pancéřnaté a trnoploutvé ryby a některé druhy savcovitých plazů)

10		Trias - obnova rozmanitosti druhů po permském vymírání – hlavonožci Ceratités - žraloci jsou i nadále predátory vod a rozmach zažívají kostnaté ryby – ryby - objevily se první žáby – žába - z obratlovců se daří především plazům – objevili se želvy, krokodýli, na souši dominují býložraví dinosauři, ve vzduchu létají pterosauři – krokodýl - notosauři a ichtyosauři se přizpůsobili životu v mořích – Nothosaurus - objevují se první savci, podobní dnešním rejskům – Morganucodon - další vymírání v důsledku významných změn klimatu a pohybu kontinentů
11		Jura - flóru tvoří gingoovité rostliny, kapradiny a jehličnany, benetity a cykasy, zajímavou skupinou semenných rostlin jsou caytonie – obrázek Caytonie - objevuje se hmyz – škvoři, švábi, jepice, mouchy, včely, vosy, mravenci – mravenec - v mořích se daří korálům, mechorostům a houbám, měkkýšům, ostnokožcům a ramenonožcům, predátory jsou plazovití plesiosauři a ichtyosauři – Plesiosaurus - dinosauři zažívají zlatý věk – Diplodocus - Pterosauři létají vzduchem, objevují se pravěcí ptáci – Pterosaurus, Archaeopteryx - pokračuje i vývoj drobných savců – Sinoconodon
12		Křída - objevují se krytosemenné (kvetoucí) rostliny – leknín - vyvíjí se opylující hmyz, zejména včely a čmeláci, motýli – včela / motýl - objevují se listnaté stromy jako fíkovníky a magnólie – obrázek magnólie - mořští bezobratlí jsou na vzestupu, kostnaté ryby jsou ve slaných i sladkých vodách, rozšiřují se žraloci, plesiosauři a mosasauři – Mosasaurus - největší různorodosti dosahují dinosauři – Tyrannosaurus - ve stínu dinosaurů žijí krokodýli, pravěcí ptáci a hadi – had - savci se vyznačují malou velikostí těla, objevují se vačnatci – Letucha - další katastrofální vymírání, z povrchu zemského mizí dvě třetiny veškerého života

13		Paleogén (starší třetihory) - jako první se vzpamatují kapradiny, objevují se kaktusy a palmy – kaktusy - rozvoj korálových útesů, ryby získávají svou původní diverzitu – korály - objevují se prakopytnci, hlodavci, netopýři, primáti a první prašelmy – Eosimias - objevují se velcí savci – sloni, nosorožci, uithaterium, později velbloudi a koně – velbloudi - žraloci jsou predátoři v mořích, objevují se první velryby – velryba - lesy pokrývají většinu pevniny včetně pólů – javorový list - endemičtí savci (vačnatci) se vyvíjejí na samostatných kontinentech – klokan - objevují se první kočkovité šelmy a psi – obrázek / model Andrewarcha
14		Neogén (mladší třetihory) - vegetace se začíná podobat té současné – obrázek s biomy - mořské ekosystémy podobné těm dnešním; objevují se kapustňáci, lachtani, tuleni – kapustňáci - fauna je zastoupena psy, medvědy, jeleny, antilopami a velbloudy, koňmi a gomfotériemi – antilopa - objevují se kachny, vrány, straky a sovy a další druhy dnešních ptáků – sova - objevují se jedovatí hadi, krokodýli dorůstají obrovských rozměrů – had - vyvíjí se mnoho dnešních zvířat, včetně raných předků lidí – Australopithecus - nastává několik migrací
15		Kvartér (čtvrtohory) - období opakujících se dob ledových a meziledových – sněhová vločka - flóra je zastoupena mechy, lišejníky, zakrslými vrbami, břízami a dryádami (tundra), jehličnany (tajga) a různými druhy trav (stepi); lesům se daří s ústupem ledovců – březový list, tráva - fauna je zastoupena tzv. megafaunou – mamuti, nosorožci, sobi, pižmoni a bizoni; lišky, zajíci, lesní sloni, hroši, daňci, divočáci, ale i koně, zubři, jeleni a vlci; na konci období umírají velcí savci – mamut, jelen, zajíc - evoluce rodu Homo a vývoj lidské společnosti – modely prvních lidí

16		TIPY PRO PRÁCI S DĚTMI Děti odmotají stuhu, přiřazují objekty. Možnost zabývat se různými detaily, prozkoumat části historie Země. Dětem je třeba dát k dispozici vhodnou literaturu odpovídající jejich čtenářské úrovni a tabulky (v krabíčce se stuhou).
17		POZNÁMKY Konkrétní předměty — rostliny a zvířata (obrázky nebo skutečné či zmenšené modely) lze přiřadit k obdobím vývoje, kdy se objevily nebo kdy zažily svůj největší rozmach. Nejedná se o zcela přesné přiřazení k přesnému věku, spíše se zaměříme na evoluční posloupnost (například: první zvíře na souši – obojživelník, hned po nich plazi, ...). Jednotlivé sekce jsou barevně sladěny s barvami na dlouhé barevné stuže tak, aby se vzájemně doplňovaly. Práce s krátkou barevnou stuhou je krokem k detailu, protože si "vybereme" jednu část "celku" a prozkoumáme ji.